

YANGIN GÖREVLİLERİ İÇİN OTİZMLİ BİREYLERLE İLETİŞİM KURMA ÖNERİLERİ

Otizmlı çocuk ve yetişkinler ve diğer özel gereksinimli bireyler, yangın alarmına ve yangına beklenmedik tepkiler verebilirler. Aşağıdaki bilgiler, otizmlı çocuk ve yetişkinleri desteklemeye yardımcı olmak amacıyla bilimsel dayanaklı çeşitli kaynaklardan derlenmiştir.

OTİZM NEDİR?

Otizm ya da otizm spektrum bozukluğu (OSB), bireylerin dünya ile kurdukları etkileşim ve iletişimi etkileyen ve hayat boyu süren bir gelişimsel yetersizliktir. Her otizmlı bireyin farklı güçlü ve zayıf yönleri vardır. Bazı otizmlı bireyler günlük yaşam için yoğun desteğe ihtiyaç duyarken diğerleri hayatlarını bağımsız bir şekilde sürdürebilirler.

Amerikan Hastalıkları Kontrol ve Önleme Merkezlerinin 2025 yılında yayımladığı rapora göre her 31 kişiden birinin otizm spektrum bozukluğu tanısı aldığı tahmin edilmektedir. Bu bilgi otizmlı biriyle tanışma ve bir otizmlı bireye destek sağlama ihtimalinizin ne kadar yüksek olduğunu göstermektedir.

OTİZMLİ BİREYLERLE ETKİLEŞİMİNİZDE DİKKAT ETMENİZ GEREKENLER

Yangın ve kurtarma servisinde görevliyseniz iletişim pek çok iş için en önemli noktadır. Aşağıdaki öneriler otizmlı bir bireyle etkileşim kurmanıza yardımcı olabilir:

1. Her zaman ismini kullanın (eğer biliyorsanız), böylece ona seslendiğinizde kendisiyle konuştuğunuzu bilir.
2. Kısa cümleler kurun ve hızlı konuşmayın.
3. Bir seferde tek bir yönerge verin, böylece bireyin kafası karışmaz.
4. Çok fazla soru sormayın ve sorularınızı kısa tutun.
5. Eğer mümkünse fotoğraf gibi görsel destekler kullanın. Otizmlı birey sözel iletişimde iyi olsa da görseller onun anlamasını kolaylaştıracaktır. Otizmlı bireyler görsel bilgiyi işlemede çok iyidirler ve görselleri iletişim kurarken kullanmayı tercih ederler. Örneğin, haritalar, listeler, diyagramlar, fotoğraflar, akış şemaları vb.
6. İçinde bulunduğunuz ortamın farkında olun (ses, ışık, kalabalık). Ayrıca siz otizmlı birey ile beraberken hızlı hareketler, uyarı amaçlı kullanılan ziller, sirenler ve hoparlörden gelen anons sesi gibi ani durumların da farkına varın ve önlem alın.
7. Mecaz, kinaye, iğneleme, abartı vb. soyut ifadeleri cümlelerinizde kullanmayın. Örn. "Arkandan atlı mı kovalıyor?" demek yerine "Yavaş yürü" diyebilirsiniz.

Daha fazla bilgi edinmek için EĞİTİM PORTALIMIZI ziyaret etmeyi unutmayın!

www.tohumotizmportalı.org

Bu infografik Tohum Otizm Vakfı Eğitim ARGE departmanı tarafından geliştirilmiştir. Referans vermeden kullanmak, basım ve dağıtımını yapmak yasaktır.

arge@tohumotizm.org.tr www.tohumotizm.org.tr

Kaynak

Fire Safety Advice For Autistic Children and Adults. (2021, Haziran 7) ESFRS. <https://www.esfrs.org/your-safety/safer-homes/fire-safety-advice-for-autistic-children-and-adults/>

Bazı otizmliler konuşmayı etkin bir iletişim aracı olarak kullanamazlar ve bazıları da hiç konuşamazlar. Bu durumlarda başka bir iletişim yolu bulmanız gerekir. Bireyin ailesi, bakım vereni bu birey ile iletişim kurabileceğiniz en iyi yolu size gösterecektir.

Otizmliler sizinle iletişim kurarken aşağıdaki yolları kullanabilir:

1.Mimikler/yüz ifadeleri

2.İstediği objeye bakma ya da istemediği objeden kaçma

3.Resim kullanma

Otizmliler özellikle yabancı oldukları durumlarda veya biriyle tanıştığında sıklıkla yüksek seviyede gerginlik yaşarlar. Dolayısıyla tanışmada otizmliler bireye zaman ayırmaya ve onun ilgileri doğrultusunda etkileşime girmeye dikkat edin.

YANGIN DURUMUNDA DİKKAT ETMENİZ GEREKENLER

Otizmliler bir yangın durumunda sesten ve beklenmeyen durumlardan kendilerini korumak için saklanabilirler. Dolayısıyla mobilyaların arkalarını, dolapları ve yatak altlarını kontrol edin.

Otizmliler yangın anında hareket etmeye direnç gösterebilirler, böyle durumlarda onların size güvenmesini sağlamaya çalışın ve yönergeleri tekrar edin. Eğer mümkünse önceden acil durum/kaçış planını adım adım anlatın. Bir aile üyesi ya da bakım vereni otizmliler bireyi evden çıkartıp güvenli bir bölgeye götürmekle görevlendirin.

Eğer davranışlarından dolayı otizmliler olduğundan şüphelendiğiniz bir birey varsa meslektaşlarınızı ya da arkadaşlarınızı bu konuda uyarın böylece onlar da bireye daha hassas davranacaktır.

Otizmliler kurtarıldıktan sonra etrafta kendi başına dolaşabilir ya da oradan kaçabilir. Böyle bir durumda da başka tehlikelere açık hale gelirler, örneğin; yoldaki trafik ya da güvenlik şeridi veya başka tehlikeye doğru koşma... O yüzden otizmliler bireyin yanında kalın ya da onu sorumluluk alabilecek bir yetişkine emanet edin.

YANGIN VE DUYUSAL DUYARLILIKLAR

Otizmliler duyusal uyaranlara korkarak tepki verebilirler. Duyusal aşırı yüklenmeden dolayı kendilerini bunalmış hissedebilirler. Bu durum kendini farklı şekillerde gösterebilir. Örneğin, tekrarlayan davranışlar; sallanmak, sözcükleri tekrarlamak vb.

Otizmliler bireylerin duyusal farklılıkları olabilir. Bu nedenle soğuğu, sıcaklığı, ağrıyı, kokuyu, sesi tipik gelişen bireyler gibi hissetmeyebilirler. Ağrıyı belirtmekte zorlanabilirler. Ağrıya farklı bir şekilde gülerek, mırıldanarak, şarkı söyleyerek ya da kıyafetlerini çıkararak tepki verebilirler.

Daha fazla bilgi edinmek için EĞİTİM PORTALIMIZI ziyaret etmeyi unutmayın!

www.tohumotizmportalı.org

Bu infografik Tohum Otizm Vakfı Eğitim ARGE departmanı tarafından geliştirilmiştir. Referans vermeden kullanmak, basımı ve dağıtımını yapmak yasaktır.

arge@tohumotizm.org.tr www.tohumotizm.org.tr

Kaynak:

Fire Safety Advice For Autistic Children and Adults. (2021, Haziran 7) ESFRS. <https://www.esfrs.org/your-safety/safer-homes/fire-safety-advice-for-autistic-children-and-adults/>

Geliştiren: Psk. Nehir Merinoslu

Editör: Uzm. Neslihan Canpolat-Çiğ

Bazı otizmliler, insanlara onları neyin korkuttuğunu söylemekte zorlanabilirler ve korkularını o durumdan aşırı şekilde kaçınmayla gösterebilirler. Örneğin, yangın alarmının sesinden ve yangından sonra o ortama tekrar girmek istemeyebilirler. Sonuç olarak, duyuşal duyarlılığa sahip otizimli bireyler:

• Bazı materyallerin hissini sevmeyebilirler (Örn: Battaniye),

• Kokulara karşı duyarlı olabilirler,

• Ateşin içine doğru yönelebilirler,

• Siren veya çakan ışıklara güçlü tepkiler verebilirler,

• Ağrıyı hissetmeyebilirler,

• Onlara dokunmanıza izin vermeyebilirler.

ÖFKE NÖBETLERİ VE DONUP KALMA

Duyusal uyarana maruz kalmak otizimli bireyi tamamen bunalmış hissettirebilir ve tahmin edilebileceği gibi bu durum öfke nöbeti ile sonuçlanabilir. Öfke nöbetinin belirtileri bağırarak, çığlık atarak, ağlamak, kendisine ve çevresindekilere vurmaya ve zarar vermek olabilir.

Donup kalma ise yine duyuşal aşırı yüklenmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan ve "tepkisiz kalma" olarak da tabir edilen, kişinin hareket edemediği ve konuşamadığı bir haldir.

Aşağıdaki stratejiler öfke nöbeti ya da donup kalma durumunda olan birine yardım etmenizi sağlayabilir:

• Tehlikeli durumu ile ilgili bireye güvence verin.

• Yardım etmek için yapabileceğiniz bir şey olup olmadığını kişinin ailesine ya da bakım verenine her zaman sorabilirsiniz. Onlar bu zor zamanlarda ne yapılması gerektiğini en iyi bilen kişilerdir.

• Her sakinleşme tekniği her zaman her otizimli bireyde işlemeyebilir.

• Alan yaratın. Elinizden geldiğince sakin ve güvenli bir alan yaratın. Otizimli bireylerin yürümeye devam etmesini, parlak ışık ve sirenlerden en kısa sürede uzaklaşmasını sağlayın.

Bazı otizmliler öfke nöbetinden önce çeşitli gerginlik işaretleri gösterebilirler, buna "gümbürdeme evresi" denir. Bu evrede kişiye sakinleşme teknikleri uygulayıp (Örneğin, kulaklık takarak) olası tetikleyicileri ortadan kaldırarak öfke nöbetini engelleme mümkün olabilir.

Daha fazla bilgi edinmek için EĞİTİM PORTALIMIZI ziyaret etmeyi unutmayın!

www.tohumotizmportalı.org

Bu infografik Tohum Otizm Vakfı Eğitim ARGE departmanı tarafından geliştirilmiştir. Referans vermeden kullanmak, basımı ve dağıtımını yapmak yasaktır.

arge@tohumotizm.org.tr www.tohumotizm.org.tr

Kaynak:

Fire Safety Advice For Autistic Children and Adults. (2021, Haziran 7) ESFRS. <https://www.esfrs.org/your-safety/safer-homes/fire-safety-advice-for-autistic-children-and-adults/>

Geliştiren: Psk. Nehir Merinoslu

Editör: Uzm. Neslihan Canpolat-Çığ